

บทที่ ๔

เปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

ในบทนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ มาเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ ๓ คือศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ เพื่อให้เห็นความสอดคล้องและความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

๔.๑ ธรรมชาติของมนุษย์

จากการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ ผู้วิจัยได้สรุปเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ของ โรมัส ฮอบส์ ซึ่งให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการการกระทำใดๆ จึงเป็นผลอันเกิดจากความต้องการ สิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกทั้งหลายนั้นก็คือมนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่จะก่อให้เกิดความสุขในอนาคต การแสวงหาอำนาจจะเป็นหนทางที่จะทำให้มนุษย์สามารถบรรลุสู่ความดีงาม หรือความสุขในอนาคตได้ การแสวงหาอำนาจจึงเป็นธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์ การที่คนๆ หนึ่งจะมีอำนาจเหนืออีกคนหนึ่ง ฮอบส์เห็นว่าเป็นเพียงสภาวะการณ์ชั่วคราวเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าธรรมชาติได้สร้างมนุษย์ให้มีความเท่าเทียมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจร่วมไปถึงการเอาสภาวะธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั่นเอง^๑

ธรรมชาติของมนุษย์อีกแง่หนึ่งที่ โรมัส ฮอบส์ กล่าวถึง คือ มนุษย์มีความต้องการตลอดเวลาโดยที่ความต้องการเป็นผลมาจากอำนาจหรือแรงผลักดันภายใน เพราะฉะนั้น トラบใดที่มนุษย์มีชีวิตอยู่มนุษย์จึงต้องมีความต้องการอยู่ร่ำไป จากคุณสมบัติของมนุษย์ประการนี้อธิบายได้ว่ามนุษย์จะกระทำการอันใดเพราะเขามีเป้าหมาย คือเพื่อความต้องการบางอย่าง เป้าหมายของการกระทำนอกจากจะก่อให้เกิดความพอใจในขณะนั้นๆ แล้วมนุษย์ยังหวังที่จะได้รับความสุขหรือความดีงามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (future apparent good) พุดง่าย ๆ ก็คือการกระทำใดๆ มนุษย์มีเป้าหมายที่แท้จริงคือความสุขในอนาคต

ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางปรัชญาการเมืองของนักปรัชญาการเมืองไทยที่นามว่า เทียนวรรณ หรือ ตวส.วรรณโก ที่ให้ความคิดเห็นว่าธรรมชาติมนุษย์ คือ ตลอดทั่ว รู้ตลอดทั่ว ทำได้

^๑ ประยงค์ สุวรรณบุบผา, รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก - ตะวันตก, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียร์ส ไตร, ๒๕๔๑), หน้า ๕๐-๕๑.

ตลอดทั่ว ไม่ใช่มีเพียงแต่รูปร่างหน้าตาเป็นคนแล้วจึงเรียกว่ามนุษย์ ซึ่งเทียนวรรณได้ยกตัวอย่างในเรื่องนี้ไว้ว่า ตอนที่ท่านสนทนากับพระพนมสรินทร์ ซึ่งได้สอนว่า ถ้าไปไหนพบปะมนุษย์อยู่มากๆ ก็ให้ถามพวกเขาว่า ที่นี่มีคนหรือไม่ หรือถามว่าที่นี่มีมนุษย์หรือไม่ หรือถ้าไปวัดวาอารามมีภิกษุสามเณรมากๆ ก็ให้ถามว่าในวัดนี้มีพระหรือไม่ ซึ่งก็หมายความว่า การที่จะนับถือใครว่าเป็นคนนั้น ไม่เพียงดูเฉพาะรูปร่างหน้าตาหรือลักษณะภายนอกเพียงอย่างเดียว ต้องดูสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจนั่นเอง ท่านเทียนวรรณได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาทังทางโลกและทางธรรมซึ่งจะทำให้เราไม่ยึดติดในรูปและนาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง โดยที่ท่านให้ความหมายของธรรมดาของธรรมชาตินุษย์ ว่า ธรรมดาของสิ่งที่มีใจครอง และธรรมดาของสิ่งที่ไม่มีความใจครอง แตกต่างกัน คืออย่างหนึ่งอาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง อีกอย่างไม่อาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง และในสิ่งที่เป็นอย่างนี้เองและในสิ่งที่ไม่มีผู้สร้างแบ่งเป็นรูปส่วนหนึ่ง นามส่วนหนึ่งซึ่งรูปเป็นสิ่งที่ตามองเห็น ส่วนนามเป็นสิ่งที่รู้ด้วยวิญญูญาณและปัญญา ท่านเชื่อว่าทุกสิ่งจะมีผู้สร้าง หรือไม่มีผู้สร้าง จะอาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่งหรือจะเกิดขึ้นเองก็ตามนั้นไม่สำคัญ เมื่อมันมีมาแล้ว มันจะเป็นอย่างไรต่อไปดำรงอยู่ได้หรือมันจะย้ายไปตามวิสัยอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไร ท่านพิจารณาสิ่งต่างๆ ว่า ส่วนใดที่เป็นรูปเมื่อเกิดขึ้นก็ต้องแตกดับไปตามธรรมดา จากทุกสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมมีแตกดับไปนี้เอง ท่านได้สอนให้อย่ายึดติดกับอะไรจะได้หลุดพ้นจากความเศร้าโศกและความเพลิดเพลน ดังเรื่องที่ท่านได้เล่าให้ฟังว่า มีบุตรที่ตีพร้อมทั้งภริยา อธยาศัย ว่านอนสอนง่าย เชื่อฟัง แต่ถึงแก่กรรม บิดามารดาก็โศกเศร้าเสียใจในบุตรที่เสียชีวิตไป จนไม่เป็นอันกินอันนอน อยู่มาวันหนึ่งมีเทพบุตรกับนางฟ้าบิราวารเหาะมาหยุดอยู่ตรงหน้า และกล่าวว่าเราคือบุตรของท่านที่ตายไป แต่เราไปสู่สุคติในโลกสวรรค์แล้ว เพราะอำนาจของกุศลธรรม ส่วนท่านผู้หลงไม่รู้สัจธรรมดาของรูปนามและสัตว์สังขาร มาหลงเศร้าโศกถึงเรา ผู้มีความสุขอยู่แล้วจะมีประโยชน์อย่างไร ขอให้ท่านอย่าได้อาลัยถึงเราผู้ละโลกไปสู่สุคติเลย เมื่อบิดา มารดาได้ฟังเช่นนั้นก็ได้สติ สิ้นความอาลัยหลุดพ้นจากความโศกเศร้าทันที^๒

เทียนวรรณได้กล่าวถึงความหมายของมนุษย์ว่ามนุษย์นั้นเป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์เดรฉาน ซึ่งมีความสามารถในการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้และเทียนวรรณเชื่อว่ามนุษย์เป็นชนชาติที่ฉลาดมีปัญญาแต่ในสมัยก่อนหน้านั้นมนุษย์ยังไม่รู้จักการแต่งกายไม่ใส่เสื้อผ้าแต่นุ่งห่มเพียงใบไม้เท่านั้น อาหารการกินก็ยังเป็นไปตามธรรมชาติที่ไม่มีการปรุงแต่งเครื่องมือที่ใช้ในการล่าสัตว์ก็ยังคงเป็นเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^๓ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว

^๒ วิทยากร เชียงกุล, **ปรัชญาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๓-๑๒๕.

^๓ สุพิศวง ธรรมพันทา, **มนุษย์กับสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ภูมิไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๓-๖.

เป็นการอธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย มนุษย์สุดฉลาดเป็นชาติสูง ผิดกว่าฝูง
เดระฉานสัณฐานศรี เมื่อครั้งแรกเกิดเปลือกกายอายุไม่มี ทรงชีวะอายุยืนนับหมื่นพัน เสพย์ราคากอ
หน้อยผลเที่ยวต้นแรก ฃมยาวปรกลากชนพิกลชน อาไศยรู้คุหาพฤชากัน ประชุมพันธ์พวกอยู่ค้อยรู้
ความ, เก็บเอาใบพฤชานั้นมากลั่น, เข้าหุ้มรัดปิดกายกันอายขาม, ครั้นเสพย์มังซาพยายาม, จึงคิด
ความฆ่าสัตว์ตัดชีวะ

เทียนวรรณ ยังยอมรับว่าธรรมชาติมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันดังที่กล่าวมาแล้ว เทียน
วรรณจะแบ่งธรรมชาติมนุษย์ในรัฐออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปกครอง (พระมหากษัตริย์) เจ้านาย ขุน
นาง ข้าราชการและกลุ่มผู้ถูกปกครอง (ประชาชน) นั่นก็คือมนุษย์ในแต่ละกลุ่มมีฐานะหน้าที่ต่างกัน
แต่สิทธิของความเป็นมนุษย์นั้น เทียนวรรณถือว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิของความเป็นมนุษย์เท่าเทียม
กัน เพราะในหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนไม่ว่าในฐานะใดก็ตามมนุษย์ทุกคนจะเอารัดเอาเปรียบกันไม่ได้
จะกดขี่ข่มเหงรังแกกันก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมนั้นไม่ได้นั่นก็เท่ากับเป็นบุคคลที่ทำลาย
ประเทศ เพราะเทียนวรรณกล่าว เสมอว่าพระมหากษัตริย์จะต้องมีเจ้านายขุนนางคอยรับใช้ ดูแล
ประชาชนแทนพระเนตรพระกรรณจะเป็นเจ้านายขุนนางกลุ่มเดียวไม่ได้ถ้ามีพระมหากษัตริย์แต่งตั้ง
และประชาชนเชื่อฟังนับถือและประชาชนจะอยู่เป็นสุขได้ ก็จะต้องมีขุนนาง ข้าราชการ คอยดูแลตาม
คำบัญชาของพระมหากษัตริย์ ฉะนั้น ธรรมชาติมนุษย์ทุกกลุ่ม ทุกชนชั้นจะต้องมีการเคารพในสิทธิ
และหน้าที่ของกันและกันเพราะทุกฝ่ายจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ฉะนั้น เทียนวรรณ จึงได้
เรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่ประชาชนควรจะได้แต่ไม่ได้ เช่น ธรรมชาติมนุษย์ต้องการศึกษาหาความรู้ การ
ให้ความยุติธรรมในระบบศาล การแก้ไขกฎหมายที่มีจุดบกพร่อง มีช่องโหว่สามารถเอารัดเอาเปรียบ
กันได้ แม้แต่การให้ยกเลิกระบบทาสในสมัยนั้น แต่ความคิดเหล่านี้ถูกมองว่าเพื่อเจื่องมลายเพราะถ้า
เป็นไปตามแนวคิดของเทียนวรรณ จะมีหลายกลุ่มที่เสียอำนาจสูญเสียผลประโยชน์ จึงถูกกีดกันตลอด
มา แต่ในสมัยต่อมาในสิทธิต่างๆ ที่เทียนวรรณเรียกร้องก็เป็นจริง และในส่วนตัวของเทียนวรรณเองก็
แสดงตนเป็นแบบอย่าง ในการใช้สิทธิในส่วนที่สามัญชนอย่างท่านจะได้รับ เช่น ทุกคนมีสิทธิใน
ประเทศชาติเท่าเทียมกัน มีสิทธิเรียกร้อง และวิจารณ์ในการทำงานของรัฐบาลเมื่อเห็นว่าไม่ถูกต้อง
เอารัดเอาเปรียบประชาชนมากเกินไป โดยไม่หวั่นต่อภัยอันตรายต่างๆ ที่จะมีต่อตัวเองอย่างกล้าหาญ
มิใช่ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องขึ้นกับชนชั้นปกครองเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นเทียนวรรณจึงได้เรียกร้องให้แก้ไข
กฎหมายหรือแม้แต่ประเพณี ค่านิยมที่ล้าสมัยเอารัดเอาเปรียบต่อสามัญชนจนเกินไป

สรุปเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ฮอบส์และเทียนวรรณ ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีความ
ต้องการการกระทำใดๆ จึงเป็นผลอันเกิดจากความต้องการ สิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลก
ทั้งหลายนั่นก็คือมนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่จะก่อให้เกิดความสุขในอนาคต การ
แสวงหาอำนาจจะเป็นหนทางที่จะทำให้มนุษย์สามารถบรรลุสู่ความติงาม หรือความสุขในอนาคตได้
การแสวงหาอำนาจจึงเป็นธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์ การที่คนๆ หนึ่งจะมีอำนาจเหนืออีกคน

หนึ่ง ฮอบส์และเทียนวรรณเห็นว่าเป็นเพียงสภาวะการณ์ชั่วคราวเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าธรรมชาติได้สร้างมนุษย์ให้มีความเท่าเทียมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจนั่นเอง

๔.๒ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม

เสรีภาพในแนวความคิดของฮอบส์ ที่เห็นได้ชัดว่าเสรีภาพโดยทั่วไปเป็นสภาวะที่มนุษย์มีอิสระที่จะทำอะไรตามเจตจำนงและความต้องการของตน หรือถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง เสรีภาพก็เป็นเรื่องของความสมัครใจในการที่จะกระทำ เพราะฉะนั้น ผู้ที่จะมีเสรีภาพหรืออยู่ในฐานะที่จะเรียกได้ว่าเป็นเสรีชนนั้น จึงเป็นผู้ที่สามารถจะใช้กำลังกายและสติปัญญาตามเจตจำนงของเขาโดยไม่ถูกขัดขวาง แต่สำหรับเสรีภาพภายในรัฐ ฮอบส์อธิบายว่า เป็นภาวะที่มนุษย์สามารถจะกระทำการอะไรก็ได้ นอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ได้ปกครองจะมีเสรีภาพมากน้อยแค่ไหนจึงขึ้นอยู่กับกฎหมายของรัฐเป็นสำคัญ ประชาชนอาจจะมีเสรีภาพที่จะกระทำในเรื่องใดๆ ตราบเท่าที่ไม่มีกฎหมาย การที่รัฐหรือองค์อธิปัตย์จะออกกฎหมายมาควบคุมสิ่งที่ประชาชนเคยมีเสรีภาพในการกระทำ ประชาชนจะอ้างเอาการสูญเสียเสรีภาพเป็นเหตุผลที่จะโต้แย้งกฎหมายหรือคำสั่งขององค์อธิปัตย์นั้นเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบแนวความคิดปรัชญาทางการเมืองของโทมัส ฮอบส์ ก็แสดงให้เห็นว่ามีแนวความคิดทางปรัชญาการเมืองที่มีความสอดคล้องเช่นเดียวกับนักปรัชญาทางการเมืองของประเทศไทย ก็คือ เทียนวรรณ ดังที่ได้ให้แนวความคิดทางปรัชญาการเมืองทางด้านเสรีภาพไว้ดังนี้^๔

เสรีภาพในความคิดของเทียนวรรณ สมัยที่เทียนวรรณมีชีวิตอยู่ (ระหว่างปลายสมัยรัชกาลที่ ๓-๖ พ.ศ. ๒๓๘๕-๒๔๕๘) นั้นยังไม่มีคำแปลเป็นไทยว่า "เสรีภาพ" ทำให้บทกวีหรือบทความของเทียนวรรณจึงใช้คำว่า "ฟรี" ทับศัพท์แทนความหมายของ "เสรีภาพ" ทุกแห่ง

เทียนวรรณมิได้กล่าวออกมาอย่างชัดเจนว่า เสรีภาพมีความหมายอย่างไร จากการที่เทียนวรรณได้เรียกร้องให้ยกเลิกระบบทาส ระบบศักดินา ให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในตัวเองในการประกอบอาชีพ สิทธิในการเลือกวิถีทางการดำเนินชีวิตของตน โดยไม่ขัดกับหลักศีลธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นแนวความคิดเช่นนี้ถือได้ว่า เทียนวรรณมองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเพราะเสรีภาพในความหมายตามแบบประชาธิปไตยนั้น หมายถึง โอกาสของบุคคล จะทำสิ่งที่ปรารถนาได้โดยจะถูกควบคุมน้อยที่สุดในขณะเดียวกัน การใช้เสรีภาพหรือการกระทำได้กล่าวจะต้องไม่ขัดขวางต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายใต้ศีลธรรมอันดีของ

^๔ สุลักษณ์ ศิวรักษ์, **แนวคิดทางปรัชญาการเมืองของอริสโตเติล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๕-๑๐๗.

ประชาชน ไม่ละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งเสรีภาพโดยนัยนี้ จึงยึดหลักของความชอบธรรม เหตุผล และคุณธรรม

จากความหมายของเสรีภาพที่กล่าวมา เมื่อนำแนวคิดของเทียนวรรณกับโธมัส ฮอบส์ มาเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน เพราะโดยคุณธรรมพื้นฐานที่เสนอให้มนุษย์ทุกคนควรจะมี กับการให้การศึกษาให้อิสระเสรีภาพในการดำรงชีวิต ให้กฎหมายคุ้มครองทุกคนอย่างยุติธรรม แล้วมนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ประเทศชาติก็จะเจริญ ซึ่งในเรื่องของเสรีภาพนั้น นักปรัชญาหลายท่านของตะวันตกที่ถือได้ว่าเป็นนักปกครองการเมืองในแบบประชาธิปไตย ล้วนให้ความสนใจทั้งสิ้น

ส่วนความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันรวมไปถึงความยุติธรรม นั้นฮอบส์ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์เป็นไปตามแรงผลักดันของอำนาจภายในไม่ว่าจะเป็นแรงผลักดันในรูปของความอยากมีอยากได้หรือความไม่อยากมีอยากได้ก็ตาม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาส่วนหนึ่งเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ ฮอบส์กล่าวว่าธรรมชาติได้สร้างมนุษย์ให้มีความเท่าเทียมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจนั่นเอง ความเสมอภาคของมนุษย์นี้ได้ก่อให้เกิดความเสมอภาคในความหวังที่จะได้ตามที่ตนต้องการหรือไม่ต้องการเมื่อมนุษย์เกิดความต้องการและความเสมอภาคในความหวังย่อมจะนำไปสู่สถานะที่มนุษย์จะเกิดความขัดแย้งกันขึ้น ส่วนความยุติธรรมหรือยุติธรรมในทัศนะของฮอบส์ จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีข้อตกลงหรือสัญญากันแล้วผลของการทำสัญญาประชาคมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอำนาจร่วม เมื่อมีอำนาจร่วมก็มีกฎหมายกฎหมายจึงเป็นคำสั่งขององค์อธิปัตย์ ซึ่งกำหนดขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติตามสัญญาผู้ละเมิดกฎหมายจึงเป็นผู้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาซึ่งความยุติธรรมก็เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ฮอบส์จึงชี้ให้เห็นว่า “เมื่อสัญญาได้กระทำกันแล้ว ผู้ละเมิดสัญญาก็คือความอยุติธรรม และความหมายของคำว่ายุติธรรมก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าการไม่ปฏิบัติตามสัญญาสำหรับความยุติธรรมนั่นก็คือสิ่งที่ไม่ยุติธรรม (unjust) นั่นเอง”

แต่แนวความคิดทางปรัชญาการเมืองของเทียนวรรณได้นิยามการปกครองในระบบประชาธิปไตย และพยายามผลักดันให้ประเทศไทยมีการปกครองดังกล่าว ซึ่งเทียนวรรณเคยคาดหวังไว้ว่า แม้ในสมัยที่ตนเองมีชีวิตอยู่จะเป็นไปไม่ได้ แต่อีกต่อไป การปกครองเช่นนั้นจะต้องเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างแน่นอน

ความเท่าเทียมกัน ซึ่งจากการที่ได้ศึกษา แนวคิดทางการเมืองจากงานเขียนของเทียนวรรณ มีหลายตอนที่สะท้อนให้เห็นถึงการยกย่องคุณค่า และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เช่น การเสนอให้มีการเลิกทาส การโจมตีระบบศาล ที่ไม่ให้ความยุติธรรม ซึ่งลักษณะเช่นนี้ แสดงให้เห็นความ

๕ ส. ศิวรักษ์, โทมัส ฮอบส์ นักปรัชญาการเมืองของอังกฤษ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.answers.yahoo.com/question/index?qid=20080916060813AA1T9CB>. [๒๓ มี.ค.๒๕๕๙].

ไม่เท่าเทียมของมนุษย์ จะแตกต่างกันตรงที่สติปัญญามากกว่าทรัพย์สินสมบัติ ดังที่เทียนวรรณได้ต่อต้านระบบทาส ระบบศักดินาว่า ทำให้มนุษย์ไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างอิสระ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้า เพราะโดยหลักการข้างต้นที่เทียนวรรณได้กล่าวมาแล้ว รัฐมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ ต้องมีประชากรจำนวนนั้น ถือได้ว่ารัฐจะดำรงอยู่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นประชาชนในรัฐควรจะมีคุณค่าเท่าเทียมกันโดยพื้นฐานคือ ควรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันควรมีอิสระในการประกอบอาชีพ แต่สังคมในสมัยนั้นมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับสิ่งเหล่านี้เลย ดังนั้นเทียนวรรณจึงได้พยายามเสนอให้เห็นคุณค่าของมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าต่อสังคมต่อรัฐอย่างไรบ้าง ซึ่งจากที่กล่าวมานั้น เทียนวรรณเห็นว่า รัฐควรให้ความเสมอภาคแก่ประชาชนทุกคน ให้มีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศ และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน มิใช่อยู่ภายใต้ระบบทาส ระบบศักดินา ถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบมาชั่วลูกชั่วหลาน ดังเช่นสังคมสมัยนั้น และในส่วนของกฎหมาย เทียนวรรณก็เห็นว่า ควรได้รับความยุติธรรม ในระบบตัดสินของศาล มิใช่เล่นพรรคเล่นพวก เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ฐานะต่ำกว่า หรือแม้แต่การแก้ไขกฎหมายที่สร้างความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ห้ามมิให้มีภรรยาหลายคน

๔.๓ อุดมคติทางการเมือง

อุดมคติทางการเมืองของฮอบส์^๖ อธิบายว่า เป็นการมอบอำนาจและสิทธิตามธรรมชาติให้แก่องค์อธิปัตย์ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือคณะบุคคลก็ได้ แต่จะให้ดีที่สุดนั้น “ฮอบส์มีความเห็นว่า การมีผู้ทรงอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวจะทำให้ระบบการเมืองมีความมั่นคงกว่าการที่จะให้บุคคลหลายคนร่วมกันใช้อำนาจ เพราะในกรณีหลังอาจเกิดความแตกแยกและแก่งแย่งชิงดีกันได้ง่ายกว่าในกรณีแรก ตามที่กล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าองค์อธิปัตย์ในอุดมคติของฮอบส์คือการที่ให้อำนาจสูงสุดเด็ดขาดอยู่ในมือของบุคคลคนเดียว ซึ่งจะเป็นใครก็ได้ซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะพระมหากษัตริย์เท่านั้น ทฤษฎีของฮอบส์จะเห็นได้ว่าฮอบส์ได้ให้ความสำคัญต่อความเป็นเอกภาพของรัฐมากกว่าการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอันเป็นการส่งเสริมการปกครองแบบเผด็จการก็ตาม แต่ผู้ปกครองหรือองค์อธิปัตย์กลับเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้อำนาจมาโดยความยินยอมของประชาชน แม้ว่าฮอบส์จะเสนอให้ผู้ปกครองมีอำนาจเด็ดขาด แต่ลักษณะการใช้อำนาจก็มีขอบเขตหรือเงื่อนไขที่จะไม่ทำอันตรายต่อชีวิตของผู้ใต้ปกครอง การที่ฮอบส์ให้ประชาชนยอมจำนนต่ออำนาจรัฐอย่างไม่มีเงื่อนไขเพียงเพื่อจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นการตอบแทนนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก

^๖ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, แนวความคิดว่าด้วยรัฐ ตอนที่ ๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=295>. [๒๓ มี.ค.๒๕๕๙].

แม้ฮอบส์จะชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว แต่ความคิดนี้ก็ไม่ได้สนับสนุนทฤษฎีเทวสิทธิ์ ที่เชื่อว่า กษัตริย์ได้อำนาจปกครองเพราะได้รับอำนาจจากสวรรค์ ที่มาแห่งอำนาจเป็นผลมาจากการทำสัญญาระหว่างประชาชนโดยที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันที่จะมอบอำนาจให้แก่ผู้ปกครอง^๗

ในส่วนอุดมคติทางจริยศาสตร์ เป็นความคิดแบบอัตนิยม มนุษย์กระทำทุกอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง มนุษย์ไม่เคยทำอะไรเพื่อคนอื่นเพราะมนุษย์มีธรรมชาติที่เห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์นี้เองที่เป็นเหตุให้มนุษย์กระทำทุกอย่างเพื่อตนเอง ความกลัวกระตุ้นให้มนุษย์เกิดสำนึกทางจริยธรรม เกิดการรวมตัวกันเป็นสังคมเป็นรัฐที่มีผู้ที่มีอำนาจในรัฐคอยให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่นเดียวกับอุดมคติของนักปรัชญาการเมืองไทยของเทียนวรรณที่กล่าวว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นจะต้องมีเพียงผู้เดียว นั่นก็คือกษัตริย์หรือ พระมหากษัตริย์ ที่สามารถกระจายอำนาจให้แก่เหล่าขุนนาง ข้าราชการ ดังตามแนวความคิดปรัชญาของเทียนวรรณ

อุดมคติทางการเมืองของเทียนวรรณที่เสนอความคิดแนวปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย^๘ ซึ่งเป็นเป็นระยะที่อารยธรรมทางตะวันตกกำลังแพร่ขยายเข้ามามีอิทธิพลในสังคมอย่างมาก ในด้านการเมืองการปกครองเรารู้จักกับ “ระบบประชาธิปไตย” ซึ่งนับว่าเป็นรูปการปกครองที่ใหม่ในสมัยนั้น เทียนวรรณก็เป็นสามัญชนอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจทางด้านการเมืองมีจิตสำนึกทางด้านการเมืองสูง และได้รับอิทธิพลความคิดความเชื่อทางแบบตะวันตกอยู่มาก ไม่ว่าทางด้านสังคมความเป็นอยู่ทั่วไป และด้านแนวคิดทางการเมืองการปกครองก็เช่นกัน ซึ่งลักษณะแนวความคิดทางการเมืองของเทียนวรรณถือได้ว่า สะท้อนให้เห็นถึงความคิดแบบประชาธิปไตย โดยจะเห็นได้ชัดเจนจากงานเขียนของเทียนวรรณในหลายหัวข้อที่ได้ยกตัวอย่างมาล้วนแสดงให้เห็นว่า เทียนวรรณยอมรับในความสามารถของมนุษย์แต่ละคน ยอมรับในความเป็นไปในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับมนุษย์ เป็นสำคัญ ฉะนั้นการที่จะปล่อยหรือ รอคอยในสังคมบ้านเมืองขึ้นเอง เช่น กฎการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ จำเป็นที่มนุษย์ซึ่งต่างก็เป็นสมาชิกที่มีความสำคัญในสังคมจะต้องช่วยกันคิดพัฒนา และการที่จะพัฒนาสังคมและการเมืองก็จำเป็นจะต้องมีการรื้อถอนหรือจะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสภาพบางสิ่งบางอย่างในสังคมเดิมเสียก่อนและในขณะเดียวกันนำเอาสิ่งที่เห็นว่าดีหรือเหมาะสมกว่าเข้ามาใช้ ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิเสรีภาพในการเสนอความคิด แนวทางต่างๆ ที่เห็นว่าดี ดังเช่น เทียนวรรณกระทำเป็นแบบอย่างแล้ว เทียนวรรณยังเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความ

^๗ บ้านจอมยุทธ์, นักปรัชญา โทมัส ฮอบส์, (กรุงเทพมหานคร : ส.จอมยุทธ์, ๒๕๔๓), หน้า ๗.

^๘ สงบ สุริยินทร์, คลังปัญญาชนสยาม ของเทียนวรรณ , [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.oocities.org/siamintellect/intellects/tianwan/biography.htm>. [๒๒ มี.ค.๒๕๕๙].

เสมอภาพและความยุติธรรม เช่น การเรียกร้องให้เลิกทาส เลิกการใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงกัน อย่าให้ดูถูกดูหมิ่นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดในแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น

แนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเทียนวรรณที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย ก็คือการเสนอเรียกร้องให้มีการจัดตั้ง “รัฐสภา” ขึ้นในระบบการปกครองของไทย ซึ่งเทียนวรรณกล่าวว่า ได้คิดถึงเรื่องนี้การช้านานแล้ว ตั้งแต่อายุได้ ๓๐ ปี

๔.๔ รัฐและอำนาจหน้าที่ของรัฐ

ในทฤษฎีของฮอบส์นั้น รัฐก็จัดเป็นกายชนิดหนึ่ง เพียงแต่เป็นกายที่มีขนาดใหญ่กว่ามนุษย์มากเท่านั้นเอง ในทฤษฎีของฮอบส์เห็นว่าพฤติกรรมของสังคมนั้นควรเป็นไปตามกฎกลไกศาสตร์เหมือนกับการที่มนุษย์เองนั้นก็จัดเป็นเพียงสสารชนิดหนึ่ง และก็ปฏิบัติเป็นไปตามกฎแห่งกลไกศาสตร์ด้วยเช่นกัน แต่แทนที่เราจะสรุปถึงลักษณะของรัฐจากทฤษฎีกลไกศาสตร์นั้น ฮอบส์ได้เริ่มทฤษฎีปรัชญาทางการเมืองของเขาโดยอ้างถึงธรรมชาติมนุษย์ ที่บอกไว้ว่า เมื่อเราต่างก็รู้วามมนุษย์นั้นมีความเห็นแก่ตัว วิธีเดียวที่จะสามารถช่วยทำให้มนุษย์อยู่รวมกันอย่างสงบสุขได้ ก็คือ การมอบอำนาจให้อยู่ในมือของคนๆ เดียว ถ้าหากว่ามนุษย์สามารถที่จะทำตามหรือปฏิบัติตามกฎหมายได้แล้ว ก็จะสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าหากว่ามนุษย์ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้แล้วเขาจำเป็นที่จะมีผู้บังคับ ในเรื่องของกฎธรรมชาตินั้น ฮอบส์ได้ถือว่า สิ่งที่จะทำให้เกิดการแข่งขันและข้อแตกต่างระหว่างมนุษย์ต่าง ๆ นั้น ก็สามารถทำให้เกิดความต้องการสันติสุข ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ และความปลอดภัย เมื่อเราทราบดีอยู่แล้วว่ามนุษย์นั้นต้องการที่จะเอาตัวเขาเปรียบคนอื่นแล้ว ความกลัวที่จะตายในการแข่งขันนั้น ก็คงจะสามารถทำให้เกิดความกลัวขึ้นในมนุษย์จนมากพอที่จะทำให้มนุษย์นั้นมอบสิทธิเฉพาะบุคคลเพื่อที่จะสามารถป้องกันชีวิตของเขาเองได้ กล่าวคือ ความต้องการที่จะมีแล้วใช้ชีวิตที่อย่างสงบสุขทำให้มนุษย์เกิดการแข่งขันทันเอง และในเวลาเดียวกันก็ทำให้มนุษย์นั้นมักจะเลือกทางที่สามารถทำให้เกิดความสงบสุขที่ง่ายกว่า และยอมให้ผู้อื่นนั้นจัดการในเรื่องของความสงบสุขในสังคมเพื่อที่จะได้สิ่งที่พวกเขาต้องการอยู่แล้วมาตั้งแต่แรก

รัฐเกิดขึ้นด้วยความจำเป็นจากธรรมชาติของมนุษย์ คนหรือกลุ่มคนที่ได้รับมอบอำนาจ เรียกว่า องค์อธิปัตย์ เป็นผู้ทรงอำนาจสิทธิขาด ใช้อำนาจแทนคนทั้งหมด รัฐเป็นเสมือนคนๆ เดียวเป็นเอกภพ หน้าที่ขององค์อธิปัตย์คือ ออกกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย รักษาความสงบภายใน องค์อธิปัตย์มีสิทธิที่จะห้ามการแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำต่างๆ ของประชาชน ประชาชนไม่มีสิทธิ

ที่จะร้องเรียนว่า คุกองค์อธิปัตย์กดขี่ทั้งนี้เพราะถือว่าการกระทำขององค์อธิปัตย์เป็นไปเพื่อลดความเห็นแก่ตัวของประชาชน พยายามทำให้สังคมสงบสุข ประชาชนต้องยินดียึดมั่นในสัญญาที่ให้ไว้^๙

ฮอบส์เห็นว่า ความเท่าเทียมกันดังกล่าวนี้นำพามาซึ่งความยุ่งยากก่อให้เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกันโดยทุกคนต่างคิดว่ามีความเท่าเทียมกัน ดังนั้นเมื่อต้องการสิ่งใดมาเป็นของตนเองต่างก็ต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้นโดยต่างหวังอย่างเท่าเทียมกันว่าต่างจะได้มานั่นเอง ในการแก่งแย่งดังกล่าวย่อมต้องมีผู้ผิดหวังและผู้สมหวังปะปนกันไป ทุกคนต่างกลัวการผิดหวัง ดังนั้นต่างก็พยายามหาทุกวิถีทางที่จะทำให้ตนเองสมหวังด้วยการเอาชนะกันและกันให้ได้ สภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดข้อพิพาทกันขึ้นและความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตของทุกคนต่างตกอยู่ในสภาวะอันตราย สภาวะอันตรายดังกล่าวนี้เองที่มนุษย์ไม่มีสังคม เป็นสภาวะตามธรรมชาติที่ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ใดๆมาควบคุมเป็นการแปรสภาวะตามธรรมชาติมาเป็นสภาวะทางสังคม และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงสภาวะดังกล่าวนี้เอง มนุษย์ทุกคนต่างตระหนักและต้องการจัดสภาวะดังกล่าวให้หายไปและให้เกิดสันติภาพเกิดขึ้น ทุกคนในประชาคมนั้นจึงต้องก่อพันธสัญญากันเองขึ้นมาให้ยับยั้งซึ่งกันและกันเพื่อให้มีสันติภาพเกิดขึ้น กล่าวคือทุกคนต้องสละเสรีภาพส่วนที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น เสรีภาพส่วนที่สละนี้จะมีค่าเท่ากับสิทธิของตนที่จะไม่ถูกผู้อื่นละเมิด ต่างคนต่างรักษาสีทธิของตน ทุกคนต่างก็เป็นปัจเจกชนไม่สามารถควบคุมการละเมิดสิทธิดังกล่าวได้ ดังนั้นการรักษาสิทธิส่วนนี้ของทุกคนจึงต้องรวมกันเข้าเป็นพลังอันมหาศาลที่จะใช้รักษาสีทธิของทุกคนโดยผ่านรัฐ ผู้ที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นจึงถูกลงโทษด้วยพลังดังกล่าวอันเป็นอำนาจของรัฐนั่นเอง

ตามความเห็นของฮอบส์แล้ว จะเห็นได้ว่าพันธสัญญาดังกล่าวนี้เป็นพันธสัญญาที่ทุกคนในประชาคมนั้นต่างหันหน้าเข้ามาทำสัญญากันเองไม่ใช่เป็นพันธสัญญาที่ประชาชนแห่งประชาคมนั้นทำกับรัฐ รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นผู้ใช้อำนาจตามพันธสัญญาและเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้รักษาตามพันธสัญญาดังกล่าวเท่านั้นไม่ใช่ในฐานะผู้ร่วมก่อพันธสัญญา ดังนั้นรัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและเด็ดขาดเหนือทุกคนในประชาคมนั้นและเป็นนิรันดร์ ไม่มีอำนาจใดมาจำกัดได้

เนื่องจากรัฐเป็นนามธรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุคคลหนึ่งเป็นตัวแทนของรัฐในการใช้อำนาจดังกล่าวซึ่งเรียกว่ารัฐอธิปัตย์มาทำหน้าที่ดังกล่าว ทุกคนในประชาคมนั้นต้องยอมรับและเชื่อฟังรัฐอธิปัตย์ แนวความคิดดังกล่าวนี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงสัญญาสมาคมภักดิ์ (Pactum Subjectiones) อันเป็นการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (la Monarchie absolue) และภาระหน้าที่ของรัฐอธิปัตย์ตามความเห็นของฮอบส์ คือให้ความปลอดภัยแก่ปวงชนเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพแก่ทุกคนในประชาคมนั้น

^๙ จรูญ สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๒), หน้า ๔๓-๔๔.

ดังนั้นรัฐจึงเกิดขึ้นจากเจตนาของมนุษย์มิได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติเพื่อรักษาสีทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ รัฐจึงมีหน้าที่คุ้มครองและปกป้องสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวโดยตรากฎหมายมาเป็นกลไกในการคุ้มครองและปกป้องสิทธิตามธรรมชาติของคนทุกคนในประชาคม การตรากฎหมายดังกล่าวรัฐอาจนำกฎธรรมชาติมาบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้เพื่อเป็นการทำให้เนื้อหาของกฎหมายและเนื้อหาของกฎหมายสอดคล้องกัน และนี่จึงเป็นสาเหตุที่ว่าทำไมฮอบส์ถึงเลือกพระราชาเป็นผู้ปกครอง มากกว่าสมาชิกในรัฐสภา เพราะฮอบส์มองว่าถึงแม้พระราชาและสมาชิกในรัฐสภาต่างฝ่ายต่างก็มีผลประโยชน์ของตนก็ตามแต่ผลประโยชน์ของพระราชา ย่อมมีน้อยกว่าผลประโยชน์ของสมาชิกในรัฐสภาที่มีจำนวนมากกว่าและย่อมแสวงหาผลประโยชน์ที่มากกว่า เพราะยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง เข้าทำนองที่ว่า'พวกมากลากไป' และพระราชาปกครองจนสิ้นรัชกาล ในขณะที่สมาชิกในรัฐสภา มีการเคลื่อนไหวแบบไม่ยั่งยืนทำให้ผลประโยชน์ของสมาชิกในรัฐสภา มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ สัญญาที่ทำไว้กับผู้ปกครองหรือประชาชน(covenant)จึงเป็นสัญญาแบบไม่ถาวรก่อให้เกิดสภาวะของความไม่แน่นอนในสังคมก่อให้เกิดสภาพของการทำสงครามอย่างไม่จบสิ้นเพราะสมาชิกในรัฐสภาสรรหาผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนและต่อพวกพ้องของตนด้วยเหตุดังกล่าว ฮอบส์จึงมองว่า การปกครองแบบมีองค์พระราชาถือว่าการปกครองที่ดีที่สุด และผู้ถูกปกครอง ก็ได้รับประโยชน์สูงสุดเช่นกันเพราะสภาพของความระทมทุกข์ จากความระส่ำระสายของสังคมก็จักถูกทำให้เป็นระเบียบตามครรลองของกฎธรรมชาติในที่สุด (The Element of Law) นำพารัฐสู่ความเป็นนิติรัฐอย่างสมบูรณ์ เพื่อรัฐจะได้เดินหน้าต่อไป

การประยุกต์วิชาทฤษฎีการเข้าสู่รัฐศาสตร์^{๑๐} ปัญหาที่ฮอบส์สนใจคือปัญหาของธรรมชาติและการทำงานขององค์การทางการเมืองของรัฐซึ่งฮอบส์เรียกว่า Leviathan ฮอบส์ได้ชี้แนะว่า Leviathan นี้ออกเป็นองค์ประกอบขึ้นพื้นฐานคือ มนุษย์ ซึ่งถูกควบคุมโดยการเคลื่อนไหวจิตใจ ฮอบส์สรุปว่าหลักการของการเมือง ก็คือการเข้าใจถึงวิถีทางการเคลื่อนไหวของจิตใจมนุษย์ ซึ่งบุคคลภายนอกอาจจะไม่รู้สึกรู้สแตผู้ที่อาศัยอยู่ในรัฐหรือ Leviathan นั้นๆ สามารถรู้ได้ โดยการศึกษากการเคลื่อนไหวของจิตใจของตนเอง ดังนั้นฮอบส์ จึงมองไปว่าหลักการทางฟิสิกส์ที่กาลิเลโอค้นพบอันได้แก่ความเฉื่อยที่ว่าวัตถุใดเคลื่อนไหวยู่ก็จะเคลื่อนไหวยต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีอุปสรรคมาขัดขวาง สามารถประยุกต์กับจิตใจของมนุษย์ซึ่งเคลื่อนไหวยไปเรื่อย ๆ ได้เช่นกัน ภายใต้หลักการของการชอบกับเกลียด อย่างแรกดึงดูดจิตใจ ให้เคลื่อนไหวยเข้ามาอย่างหวังผลผลักดันจิตใจให้หันเหออกจากรัฐศาสตร์ของโรมัน ฮอบส์ กับรัฐศาสตร์ยุคก่อนและยุคหลัง ฮอบส์ เชื่อว่าศาสตร์ใหญ่ ๆ ในสมัยของเขา มีอยู่ ๓ ศาสตร์เท่านั้นคือ ดาราศาสตร์ กลศาสตร์ ศาสตร์ของการเคลื่อนไหวของวัตถุพิเศษที่

^{๑๐} ดร.พิสิฐ คุรตสุโพธิ์, **ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่**, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

เคลื่อนไหวได้เอง ซึ่งฮอบส์เรียกศาสตร์ของการเคลื่อนไหวของมนุษย์นี้ว่า รัฐศาสตร์ ฮอบส์มองว่า รัฐศาสตร์ที่เพลโต และอริสโตเติลเขียนไว้นั้นเป็นแต่ความเห็นเท่านั้น เพราะข้อสรุปของนักปราชญ์เหล่านั้นเป็นข้อสรุปในเชิงน่าจะเป็นและสามารถโต้แย้งได้ แต่ปรัชญาของฮอบส์เป็นปรัชญาที่พิสูจน์ได้ และความเป็นตรรกะซึ่งถ้าใครก็ตามที่ยอมรับสมมุติฐานที่ฮอบส์เสนอย่อมต้องยอมรับข้อสรุปของฮอบส์ด้วย ซึ่งฮอบส์คิดว่านี่คือลักษณะที่แท้จริงของวิทยาศาสตร์ กล่าวคือมีความเป็นปรนัยหรือวัตถุวิสัย ซึ่งทุกคนที่ใช้เหตุผลควรจะยอมรับ ฮอบส์เชื่อว่ารัฐศาสตร์ที่แท้จริงเริ่มที่ตัวเขาและสิ้นสุดที่ตัวเขาด้วย

แต่ในมุมมองของนักปรัชญาการเมืองไทยที่ให้ความสำคัญสำหรับความหมายของรัฐ และอำนาจของรัฐ ในประเทศไทยนั้นจะต้องให้เหตุผลว่า “รัฐ” จะต้องประกอบด้วย ประชากร ทรัพยากรและปัญญาความรู้นั้น ทำให้มองเห็นว่า รัฐตามความหมายเทียวนวรรณนั้น จะต้องเกิดจาก ประชากรหรือคนส่วนใหญ่ถึงแม้ว่า เทียวนวรรณจะมีได้กล่าวโดยละเอียดว่าเกิดมาได้อย่างไร และยังต้องเกิดจากประชากรที่มีคุณภาพ คือต้องมีปัญญาความรู้อีกด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแนวความคิดของนักปรัชญาตะวันตกแล้ว จึงมีแนวความคิดของอริสโตเติล คือ มีได้กล่าวถึงว่าบ่อเกิดแห่งรัฐคืออะไร แต่จะบอกถึงส่วนประกอบของรัฐว่า รัฐจะเลี้ยงตัวเองได้นั้น จะต้องมียานาเขตที่กว้างขวางพอ และต้องมีพลเมืองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหาร แต่เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วก็คือรัฐเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่แน่นอนไม่ได้มีใครเป็นผู้สร้างขึ้นเองแม้แต่พระเจ้า ถ้ามองจากคำกล่าวนี้ของเทียวนวรรณ ดังนั้น รัฐก็ควรที่จะเกิดจากประชาชนดังจะเห็นว่า เทียวนวรรณเรียกร้องให้มีการเลือกผู้แทนเข้าไปร่วมบริหารประเทศ จุดมุ่งหมาย จึงเพื่อประชาชนส่วนใหญ่เช่นกัน จะเห็นได้ว่า แนวความคิดเรื่องการกำเนิดของรัฐในทัศนะคติของเทียวนวรรณนั้น เป็นแนวคิดที่ได้มาจากพระพุทธศาสนา ที่ถือว่ารัฐเกิดจากมหาชนสมมติ แม้เทียวนวรรณจะมีได้กล่าวถึงที่มาแห่งความคิดของท่านเองไว้ แต่ทัศนะคติท่านตั้งอยู่บนหลักความเชื่อตามทฤษฎีมหาชนสมมติดังกล่าว^{๑๑}

รัฐเกิดจากประชากรส่วนใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความรู้ ดังนั้นความเป็นรัฐดำรงอยู่เพื่อประชาชนส่วนใหญ่ มิใช่เพื่อชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เทียวนวรรณจึงกล่าวเสนอว่า รัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษารัฐจะต้องให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคน รัฐจะต้องให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน เพราะรัฐเกิดขึ้นได้ ตั้งอยู่ได้ก็เพราะประชาชนเป็นผู้เกื้อหนุน ถ้าขาดประชาชน รัฐก็อยู่ไม่ได้จึงเป็นหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ความสุขแก่ประชาชนทั้งกายและใจ เพราะเทียวนวรรณเห็นว่า รากฐานและที่มาอันสำคัญของการปกครอง ไม่ได้อยู่ที่องค์พระมหากษัตริย์หรือขุนนาง หากอยู่ที่ราษฎรซึ่งเขาเรียกว่า เป็น “สายโลหิตของแผ่นดิน” และเทียวนวรรณก็ได้กล่าวเสมอว่า มีพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวมิได้ มีขุนนาง ข้าราชการกลุ่มเดียวมิได้จะต้องมีประชาชนส่วนใหญ่คอย

^{๑๑} ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย, เรื่องราวของเทียวนวรรณ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.politicalbase.in.th/index.php>. [๒๒ มี.ค.๒๕๕๙].

เกี่ยวพันด้วย สถาบันต่างๆจึงจะอยู่ได้ จากแนวคิดของเทียนวรรณนี้แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะปกครองในรูปแบบใด ลักษณะใด จุดมุ่งหมายของรัฐจะต้องเพื่อประชาชนทั้งสิ้นแต่เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนี้อย่างแท้จริง ผู้บริหารจะต้องรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงจึงจะแก้ปัญหาได้ถูกต้อง เพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดี และประชาชนก็ควรจะได้รับสิทธิต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน เพราะเทียนวรรณเห็นว่า บ้านเมืองใดก็ตามที่ขาดความยุติธรรม ไม่มีความเท่าเทียมกันแล้ว ความสุขจะเกิดขึ้นไม่ได้ ภายใต้อิทธิพลที่ว่า เพื่อความเจริญของประเทศ^{๑๒}

สามารถกล่าวสรุปได้ว่า “จุดมุ่งหมายแห่งรัฐตามแนวความคิดทางปรัชญาของเทียนวรรณ” คือประโยชน์สุขของประชาชน รัฐเกิดขึ้นด้วยความปรารถนาประโยชน์สุขร่วมกันแห่งประชาชนของรัฐ และรัฐจะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆเพื่อจุดมุ่งหมายคือ ประโยชน์สุขของประชาชนนี้คือ อำนาจหน้าที่แห่งรัฐที่จะต้องแสวงหาวิธีการและควรปฏิบัติกรเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายนั่นเอง

๔.๕ กฎหมาย

โรมัส ฮอบส์เห็นว่า กฎหมายมีบ่อเกิดจากเหตุผลภายในตัวมนุษย์ซึ่งติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด เหตุผลภายในตัวของมนุษย์จะออกคำสั่งหรือค้นพบโดยประสบการณ์ กฎธรรมชาติของกฎหมายตามแนวความคิดของโรมัส ฮอบส์มีลักษณะยับยั้งหรือห้ามปรามให้ปัจเจกบุคคลหลีกเลี่ยงการกระทำบางอย่าง ที่อาจจะกระทำ ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์ทุกคนมีสิทธิทุกอย่างที่เขาอยากจะได้ รวมทั้งร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นในสภาวะธรรมชาตินี้จึงไม่มีความมั่นคงสำหรับมนุษย์เลย สัญญาประชาคมนั้นเป็นสัญญาที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจของบุคคลต่าง ๆ ที่มีมูลเหตุจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยตกลงโอนสิทธิตามธรรมชาติไปให้บุคคลอื่นแต่สัญญาประชาคมที่เกิดขึ้นจะไม่โอนสิทธิตามธรรมชาติไปเสียหมดจะยังคงเหลือสิทธิของการป้องกันตัวเองต่อการถูกทำร้าย^{๑๓} กำเนิดขององค์อธิปัตย์ หรือ กฎหมาย ที่มีอำนาจเด็ดขาด วิธีการที่จะสร้างอำนาจกฎหมายร่วมกันขึ้นมาสำหรับคุ้มกันปัจเจกบุคคลจากศัตรูภายนอก ฮอบส์เสนอว่าสมาชิกทุกคนต้องตกลงร่วมกันที่จะโอนสิทธิตามธรรมชาติของตนไปให้บุคคลอื่น ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจนี้เรียกว่า “องค์อธิปัตย์” ฮอบส์มองว่า มนุษย์โดยธรรมชาติถ้าไร้เสียซึ่งองค์อธิปัตย์ก็มีแนวโน้มที่จะลำเอียงหยิ่งยโสและต้องการจะล้างแค้นองค์อธิปัตย์จำต้องมีอำนาจ เด็ดขาดในการบังคับบัญชาสัญญาประชาคมต่อผู้ที่ต้องการจะแหวกขีดจำกัดนี้ออกไปเพื่อกลับสู่สภาวะธรรมชาติที่องค์อธิปัตย์ และสัญญาประชาคมล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นทั้งสิ้น สิทธิและขอบเขตขององค์

^{๑๒} รศ.ดนัย ไชโยธา, การเมืองและการปกครองของไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส ปรีติง เฮาส์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๙-๖๐.

^{๑๓} ผศ.ชเชษฐา อิศรางกูร ณ อยุธยา, ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

อธิปไตย ในพระศนะของฮอบส์ องค์อธิปัตย์ถือกำเนิดจากสัญญาประชาคม จึงมีสิทธิและอภิสิทธิ์เหนือกว่าประชาชน ประชาชนไม่อาจเพิกถอนสิทธิเหล่านี้ไปจากองค์อธิปัตย์ได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าระบอบการปกครองแบบเอกราธิปไตย เป็นระบอบที่เหมาะสมที่สุด ในระบอบเอกราธิปไตยนั้น พลเมืองทุกคนโอนอำนาจของเขาให้แก่บุคคลผู้เดียว ฮอบส์มองว่าระบอบเอกราธิปไตยมีความคล่องตัวสูง ในภาคปฏิบัติ ส่วนการที่จะกลายเป็นทรราชย์นั้น สำหรับฮอบส์คิดว่าไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพราะใครเป็นก็เหมือนกันถ้าสามารถบังคับสัญญาประชาคมได้

แต่สำหรับเทียนวรรณกล่าวว่า “กฎหมาย” เกิดจากพระมหากษัตริย์ที่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมอย่างแท้จริง กับขุนนางที่มีปัญญาและคุณธรรมสูงที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ซึ่งต่อมาเทียนวรรณได้เรียกร้องให้มีการคัดเลือกขุนนางข้าราชการ โดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกเข้าไปเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งอำนาจของกฎหมายนั้น ก็คือ อำนาจในการลงโทษโดยเทียนวรรณก็ยังเห็นว่าอำนาจการลงโทษสูงสุดก็ควรจะเป็นของพระมหากษัตริย์ ซึ่งย้ำเสมอว่าต้องอยู่ในทศพิธราชธรรมอย่างแท้จริงเป็นผู้ใช้ เทียนวรรณเน้นอำนาจของกฎหมายมาก และได้แสดงให้เห็นว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกครอง เพราะเทียนวรรณย้ำเสมอว่า ข้าราชการ ขุนนาง และประชาชนจะต้องอยู่ในกฎหมายอย่างเคร่งครัด แล้วบ้านเมืองก็จะมีความสุขความเจริญ ข้อนี้เป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่สำคัญของกฎหมาย การใช้อำนาจกฎหมายในการปกครอง และความคิดเกี่ยวกับผู้ปกครองที่เป็นธรรม ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดประกอบการปฏิบัติที่ดีของผู้ปกครองอบรม สั่งสอน ศีลธรรมให้ประชาชนเป็นคนดีตั้งความคิดในพุทธศาสนาอีกด้วย^{๑๔}

อย่างไรก็ตามเทียนวรรณยังกล่าวได้ว่าพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดเหนือกฎหมาย แม้ว่ากฎหมายนั้นควรจะได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายก็ตาม แต่โดยตรงที่พระมหากษัตริย์จะต้องประพฤติปฏิบัติอยู่ในกฎหมายของพระองค์อย่างเคร่งครัดเช่นกัน คือทศพิธราชธรรม ดังนั้น ตามแนวความคิดของเทียนวรรณ ว่ามนุษย์ทุกคนไม่บริสุทธ์จะต้องมีกฎหมายจะต้องมีการลงโทษต้องอาศัยโทษทัณฑ์จึงจะทำให้อยู่ร่วมกันได้ โดยยกให้เป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์เป็นผู้กำหนดโดยใช้เหตุผลปัญญาและรับฟังความเห็นของทุกฝ่ายทั้งขุนนางข้าราชการ และประชาชนด้วย โดยเป็นไปอย่างบริสุทธ์ยุติธรรมอย่างที่สุดอีกด้วย แร่กอบกับประชาชนมีความเห็นอยู่แล้วว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ประชาชนทุกคนให้ความเคารพนับถือเชื่อฟังอยู่แล้ว ฉะนั้นถ้าพระมหากษัตริย์ประกอบด้วยทศพิธราชธรรมอย่างแท้จริงแล้ว การปกครองก็จะเป็นไปได้โดยง่ายและบ้านเมืองก็จะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว เพราะเทียนวรรณตระหนักดีว่าพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ จึง

^{๑๔} สงบ สุริยินทร์, เทียนวรรณ , พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ นคร, ๒๕๔๙),

ทำให้เทียนวรรณฝากความหวังในการนำสังคมไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้าไว้กับพระมหากษัตริย์อย่างเต็มที่

๔.๖ รูปแบบการปกครอง

บางคนถือว่าทฤษฎีของฮอบส์^{๑๕} นั้นเป็นตัวอย่างของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งมีการอ้างถึงการตัดสินใจแบบประชาคมติ และยังมีการอ้างถึงผลประโยชน์ของรัฐ และสุดท้ายก็มีการปฏิเสธดั้งเดิม หรือสิทธิที่ได้มาจากพระเจ้าเป็นเจ้า ซึ่งเราก็สามารถบอกได้ว่าฮอบส์เป็นผู้ตั้งทฤษฎีปรัชญาทางการเมืองที่เป็นแบบสมัยใหม่จริงๆ แต่ถ้าหากเปรียบเทียบกับระบบประชาธิปไตยแล้ว เราก็จะสรุปว่าผู้ปกครองสูงสุดในระบบประชาธิปไตยนั้นก็คือ ประชาชนทั้งหมด ไม่ใช่ผู้ปกครองคนเดียว ประชาชนได้มอบสิทธิทางธรรมชาติให้กับผู้ปกครองคนนั้นคนเดียว บางคนก็เลยสรุปไปว่าทฤษฎีของฮอบส์นั้นเป็นตัวอย่างของระบบการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งเราเองก็อาจจะสรุปได้ว่า ข้อแตกต่างเป็นอย่างมากในทฤษฎีของฮอบส์นั้นไม่ใช่ข้อแตกต่างระหว่างระบบการปกครองแบบเผด็จการและระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่กลับเป็นข้อแตกต่างระหว่างธรรมชาตินิยม และศีลธรรมนิยม กล่าวคือ ข้อแตกต่างระหว่างระบบการปกครองโดยใช้ผู้ปกครองเพียงคนเดียวหรือการใช้ผู้ปกครองหลายคนเป็นหลักนั้นไม่มีความสำคัญเทียบเท่าได้กับข้อแตกต่างระหว่างรัฐที่มีกฎหมายดำเนินอยู่ หรือการมีกฎหมายที่กำหนดถึงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมที่ดี และฮอบส์ยังได้สรุปรูปแบบการปกครองในความคิดของตนเองออกมาดังนี้

๑. อำนาจการปกครองต้องรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวเพื่อมิให้มนุษย์กลับไปสู่สภาพธรรมชาติของตนที่เลวร้าย กษัตริย์มีอำนาจการปกครองสูงสุด มนุษย์ต้องเชื่อฟังกฎหมายที่กษัตริย์บัญญัติขึ้น

๒. เน้นว่าอำนาจของกษัตริย์มาจากความยินยอมของประชาชนมิได้มาจากสกลัทธิเทวสิทธิ์

๓. มนุษย์ควรเชื่อด้วยเหตุผลและวิธีทางวิทยาศาสตร์ เขายอมรับพระเจ้าแต่ปฏิเสธพิธีกรรมและผู้นำทางศาสนา

จึงมีความสอดคล้องกับแนวความคิดทางปรัชญาการเมืองของไทยที่มีนักปรัชญาชาวไทยได้ให้แนวคิดของ “รูปแบบการปกครอง” ไว้ว่า^{๑๖} การนำเอาแนวความคิดแบบดั้งเดิม แนวคิดแบบพุทธศาสนามาผสมผสานในแนวความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม โดยเทียนวรรณได้เรียกร้องมีรัฐสภาให้มีการเลือกตั้งผู้แทนจากประชาชน ข้าราชการและประชาชนนั้น เทียน

^{๑๕} กังวาล ทองเนตร, โทมัส ฮอบส์ (Thome Hobbes), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒-๑๓.

^{๑๖} ศิริินภา โปรเกียรติ์, อิทธิพลวรรณกรรมของเทียนวรรณต่อการพัฒนากฎหมายมหาชนของไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒๑.

วรรณได้นำเอาหลักการของพระพุทธศาสนามาใช้ทั้งหมด เช่น พระมหากษัตริย์จะต้องตั้งอยู่ใน
ทศพิธราชธรรมประชาชนทุกคนจะต้องมีความสามัคคีมีความกตัญญู ไม่เอาเปรียบไม่คิดโกง ซึ่งกัน
และกัน เหล่านี้เขียนวรรณถือว่าเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องทำ หรือแม้แต่การที่จะทำให้ประเทศชาติ
เจริญขึ้นได้ ประชาชนทุกคนจะต้องมีปัญญา โดยหลักการปกครองของเทียนวรรณแบ่งออกเป็น ๓
แบบ มารวมกัน คือในส่วนของพระมหากษัตริย์เทียนวรรณก็ถือว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และเป็น
ประมุขของประเทศ ซึ่งค่อนข้างจะเป็นระบบเผด็จการแต่เทียนวรรณก็ย้ำว่าผู้บริหารจะต้องอยู่ใน
ทศพิธราชธรรมหรืออยู่ในศีลอยู่ในธรรม คือ ธรรมะเป็นใหญ่ ถือหลักแห่งความดีเพื่อประโยชน์ต่อทุก
คนอีกทั้งเทียนวรรณก็ยังเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่ไม่เท่าเทียมให้แก่ประชาชน โดยถือว่าทุกคนมีโอกาส
เท่าเทียมกันตามความเพียรพยายามของแต่ละคน ซึ่งตรงกับหลักการปกครองตามแบบพุทธศาสนา
คือ พระพุทธศาสนาแบ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองออกเป็นสามแบบด้วยกันได้แก่

๑. อัตตาริปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ อำนาจอยู่คนเดียว ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น
ระบบเผด็จการ

๒. โลกาธิปไตย คือ การปกครองโดยยึดเสียงของคนหมู่มาก โลกในภาษาบาลีแปลว่า คน
การปกครองแบบนี้มีลักษณะ เข้าทำนองประชาธิปไตย ความจริงคำสั่งสอนของพระพุทธองค์นั้น
เน้นหนักไปในทางประชาธิปไตยอยู่มาก

๓. ธรรมมาริปไตย คือ การปกครองที่ผู้บริหารอยู่ในศีลธรรม คือ ธรรมะเป็นใหญ่ การ
ปกครองแบบนี้ทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นเลิศ

จากหลักการเหล่านี้ จึงกล่าวได้ว่า เทียนวรรณนำมาจากพุทธศาสนาทั้งสิ้น แล้วนำมา
ผสมผสานเข้ากับแนวคิดที่ได้จากทางตะวันตกคือ ประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่หลักส่วนใหญ่ นั้น
แล้วนำมาจากพุทธศาสนาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขกฎหมาย การแก้ไขวัฒนธรรม ประเพณีที่ไม่ดี
งามหล้าสมัย จนเทียนวรรณได้มีแนวคิดการปกครองของไทยแบบการปกครองระบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงปัจจุบัน

ตารางแสดงการเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการเมืองของฮอบส์ และเทียนวรณ

ประเด็น	ฮอบส์	เทียนวรณ
ธรรมชาติของมนุษย์	ธรรมชาติมนุษย์มีความต้องการตลอดเวลาโดยที่มีผลมาจากอำนาจหรือแรงผลักดันภายใน จึงทำให้เกิดความต้องการและแสวงหาแต่ความสุขชั่วคราวให้ตนเองเสมอ	ธรรมชาติมนุษย์ นั้นจะถูกเรียกว่าเป็นสัตว์ แต่เป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นๆ ที่มีการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ และมนุษย์นั้นมีสิทธิที่เท่าเทียมกันและมีการค้นหาความต้องการอยู่เสมอเพื่อที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่ค้นหา
เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม	สถานะที่มนุษย์สามารถจะกระทำอะไรก็ได้นอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ ความเสมอภาคก็เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ตามแรงผลักดันของอำนาจภายในเพื่อสร้างความต้องการ แต่ความหวังใน	เสรีภาพเป็นโอกาสของบุคคลจะทำการที่ปรารถนาได้โดยจะถูกควบคุมน้อยที่สุด แต่การใช้เสรีภาพต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ความเสมอภาคนั้นจะต้องมีรัฐเป็นที่ตั้งที่ทำให้ประชาชนได้มีความรู้ มีการศึกษา ที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาตนเองและไม่
	ความต้องการก็ต้องขึ้นอยู่กับความเสมอภาคของมนุษย์เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นก็จะต้องมีความยุติธรรมเข้ามาบังคับตาม	ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนชั้นสูง เพื่อไม่ให้เกิดการไม่เท่าเทียมกันหรือไม่ยุติธรรมซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศไม่เจริญ
อุดมคติทางการศึกษา	การมอบอำนาจและสิทธิตามธรรมชาติให้แก่ผู้มีอำนาจสูงสุดเพียงผู้เดียวจะทำให้ระบบการเมืองมีความมั่นคงกว่าให้อำนาจแก่บุคคลหลายคนร่วมกันใช้อำนาจแต่ไม่สนับสนุนทฤษฎีเทวสิทธิ์ (อำนาจจากสวรรค์) แต่จะเป็นการทำสัญญาระหว่างประชาชนที่มอบอำนาจให้แก่ผู้ปกครองที่เหมาะสม	สนับสนุนในระบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในความสามารถของตนเอง ในการเสนอแนวคิด แนวทางที่ดีเพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศชาติ และระบบทางการเมือง ยอมรับว่า มนุษย์ นั้นเป็นปัจจัยหลักและเป็นสิ่งสำคัญในการปกครอง และการพัฒนาประเทศ

ประเด็น	ฮอบส์	เทียนวรรณ
รัฐและอำนาจ หน้าที่ของรัฐ	รัฐเกิดขึ้นด้วยความจำเป็นจากธรรมชาติของมนุษย์ หรือกลุ่มคนที่ได้รับมอบอำนาจ เรียกว่า องค์อธิปัตย์ เป็นผู้ทรงอำนาจเด็ดขาดใช้อำนาจแทนคนทั้งหมด รัฐเป็นเสมือนคนๆ เดียวเป็นเอกภาพไม่มีอำนาจ ดังนั้นหน้าที่ขององค์อธิปัตย์ คือ ออกกฎหมาย บังคับกฎหมาย รักษาความสงบภายในประเทศเพื่อนำมาซึ่งการควบคุมรัฐอีกทีนั่นเอง	-รัฐจะต้องมีประชากรหรือคนส่วนใหญ่ จึงจะเกิดรัฐได้ -รัฐเกิดจาก มหาชนสมมติ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา -รัฐจะต้องสนับสนุนประชาชนในด้านการศึกษา/ความปลอดภัย/ความยุติธรรม -รัฐเกิดขึ้นได้เพราะมาจากประชาชนเกื้อหนุน -รากฐานอันสำคัญของการปกครอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประมุข หรือขุนนาง แต่อยู่ที่ราษฎร ที่เรียกว่า สายโลหิตของแผ่นดิน
รูปแบบการปกครอง	-ปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ -รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ -อำนาจการปกครองต้องอยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียว -อำนาจของกษัตริย์มาจากการยินยอมของประชาชน -ประชาชนเชื่อเหตุผล และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ -ปฏิเสธพิธีกรรม และผู้นำทางศาสนา	-ปกครองแบบผสมผสานพระพุทธศาสนา -ปกครองแบบประชาธิปไตย -มีการเลือกตั้งจากประชาชนเพื่อเข้าไปพัฒนาประเทศในระบบรัฐสภาและกษัตริย์มีอำนาจสูงสุด -ถือหลักความดีในการปกครองบ้านเมือง -มีสิทธิในการเรียกร้องต่างๆ เท่าเทียมกัน -จุดเริ่มต้นของสมบูรณราชสิทธิราช